

Vuosiluokat 1-6

Tervetuloa!

Oivalluksia luku- ja kirjoitustaitojen
opettamiseen ja tukemiseen

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Tänään

- Avaussanat
 - opetusneuvos Minna Harmanen, OPH
 - professori Marja-Kristiina Lerkkanen, JYU
- Kohti monilukutaitoa
- Yksilölliset kehityspolut ja oppimisen tuki

Kuvat: Terese Bast

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Lukemattomat tekstit odottavat lukijoita

Marja-Kristiina Lerkkanen
Professori, Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

Onko lukutaito romahtanut?

KARVI

3. lk osaaminen syksyllä 2020
(n = 8046, joista 553 S2-oppilaita)

- Yksilöiden väliset osaamiserot olivat suuria, erityisesti kirjoitustaidon kehittämisessä
- Sukupuolten väliset erot olivat pieniä (vain 0,5%)
- S2-oppilaiden osaamisen kehittyminen oli selvästi heikompaa kuin muilla.
- Osaaminen oli kehittynyt eniten niillä, jotka kokivat saavansa apua opettajiltaan ja huoltajilta.
- Lukemisharrastus oli selvästi yhteydessä osaamiseen. Päivittäin lukemista harrastavat saivat yli vuoden etumatkan verrattuna niihin, jotka lukivat harvemmin kuin kerran viikossa.

Aiheuttiko COVID-19 pandemian koulusulku oppimisvajetta?

- Verrattiin oppilaiden lukutaidon ja laskutaidon kehitystä 1.lk → 4. lk kahdessa ryhmässä:
 - (1) Ennen koronaa (n = 378) ja (2) kun oppilaat olivat 3. lk, kun oli 8 vk etäopetusta COVID-19 alkaessa keväällä 2020 (n = 198)
- **Tulokset osoittivat, että sekä lukemisen sujuvuuden että luetun ymmärtämisen kehitys oli hitaampaa etäopetuksessa olleella ryhmällä.**

Nuoret kirjojen lukijoina

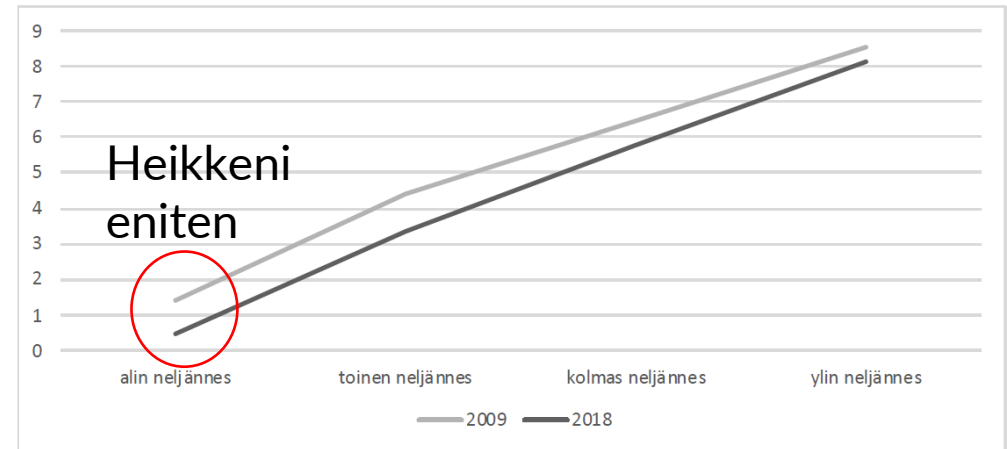
- **Lukeminen on edelleen melko yleistä:** yli 10 vuotiaista 75% oli lukenut vähintään yhden kirjan viimeisen puolen vuoden aikana (Tilastokeskus 2019)
 - Aktiivisimpia lukijoita olivat 10-14-vuotiaat, joista 23% lukenut vähintään 10 kirjaa
 - Heikoin ryhmä olivat 15-24 v. miehet, joista vain 4% oli lukenut vähintään 10 kirjaa
- ”Perinteinen lukuharrastus” kuitenkin vähentynyt selvästi vuodesta 2006→2015, jolloin 9. lk 55% ei lukenut vapaa-ajalla kuukausittain yhtään kirjaa (tässä ryhmässä pojista 70%, tytöistä 40%)
- **Kirjastosta** lainataan edelleen eniten painettuja kirjoja vaikka määrät laskeneet v. 2004 lähtien selvästi
 - Digikirjojen lainaus kasvanut nopeasti: v. 2018 800 000 teosta → v. 2019 1,2 milj. teosta
- **Digikirjojen** lukeminen lisääntynyt merkittävästi: v. 2020 kaikista myydyistä kirjoista sähköisiä 22%
 - Eniten digikirjoja lukevat nuoret 15-24-v. ja nuoret työikäiset (25-44-v.) – ei sp eroja
 - Ryhmät: painettu+digikirjat, painetuista siirrytty digikirjoihin, digikirjojen kautta löytänyt lukemisen
- **PISA 2018:** Lähes puolet 15v. ilmoitti lukevansa kirjoja harvoin tai ei koskaan (Leino ym. 2021).
 - Painettujen kirjojen lukeminen tuki luetun ymmärtämistä näytöltä lukemista paremmin.

PISA: Lukustrategioiden tunnistamisen muutos 2009-2018

- Keskimääräiset lukutaitotulokset ovat pudonneet tilastollisestimerkitsevästi useimmissa **tehokkaiden lukustrategioiden tunnistamisen** tasoa kuvaavissa neljänneksissä:
 - Lukutaito oli heikentynyt eniten alimmassa neljänneksessä, mutta myös ylimmässä neljänneksessä negatiivinen muutos oli selvä.
- Ylimmän neljänneksen tulokset kuitenkin erinomaiset tehokkaiden lukustrategioiden tunnistamisessa. Alimpaan neljännekseen kuuluvien oppilaiden kyky tunnistaa tehokkaita lukustrategioita oli heikentynyt eniten.

→ **Tehokkaiden lukustrategioiden tunnistamista edistää oppilaiden omat toimintatavat ja asenteet:** sinnikkyys, myönteinen asennoituminen kouluponnisteluja kohtaan sekä aktiivinen tiedonhaku internetistä koulutehtäviä varten.

Kuvio 4. Ymmärtämis- ja muistamisstrategioiden tunnistamisen keskiarvot tunnistamisen tason mukaisissa neljänneksissä vuosina 2009 ja 2018

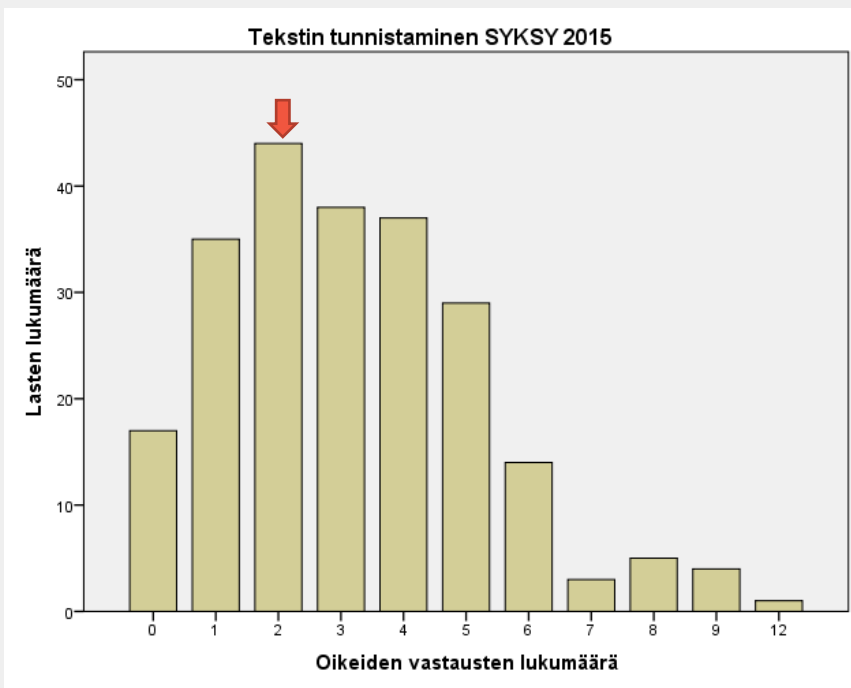
Leino, K., Lerkkanen, M.-K., & Nissinen, K. (2021). Lukustrategioiden tunnistaminen lukutaidon vahvistajana. Teoksessa K. Leino, J. Rautopuro, & P. Kulju (toim.), *Lukutaito – tie tulevaisuuteen: PISA 2018 Suomen pääraportti* (pp. 15–43). Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia, 82.

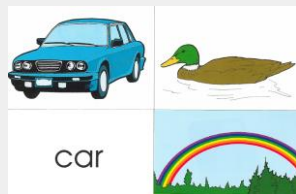
Lukutaidon perusta luodaan varhain

(VUOKKO-tutkimus; Lerkkanen, M.-K., Salminen, J., & Pakarinen, E. (2018). Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa. *Onnimanni 1-2*, 20-26.)

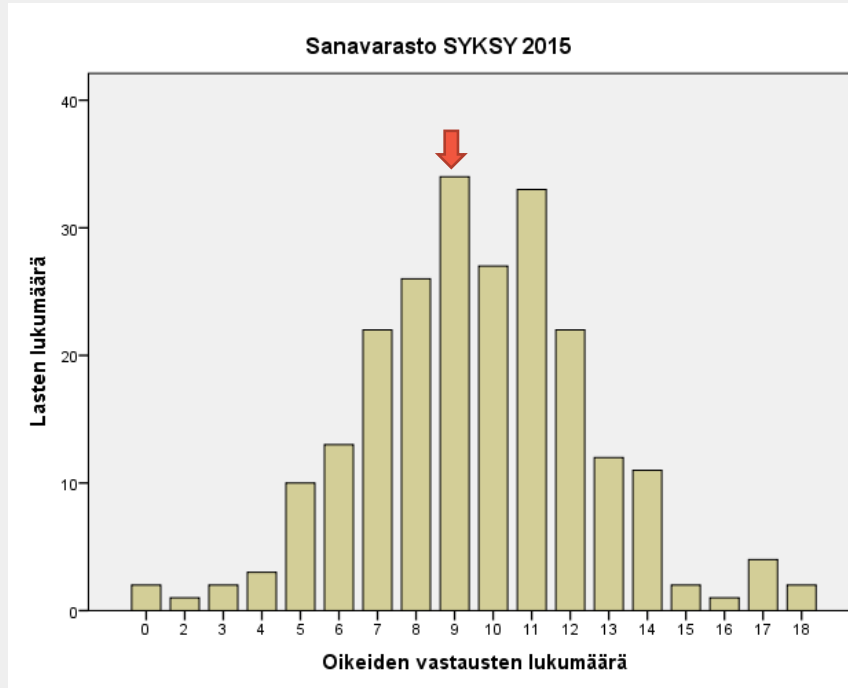
Tekstin tunnistaminen 3v.
”Etsi kuva, jossa on kirjaimia.”

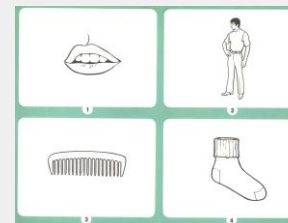
(n = 226; Ka = 3.19 ; SD = 2.11)

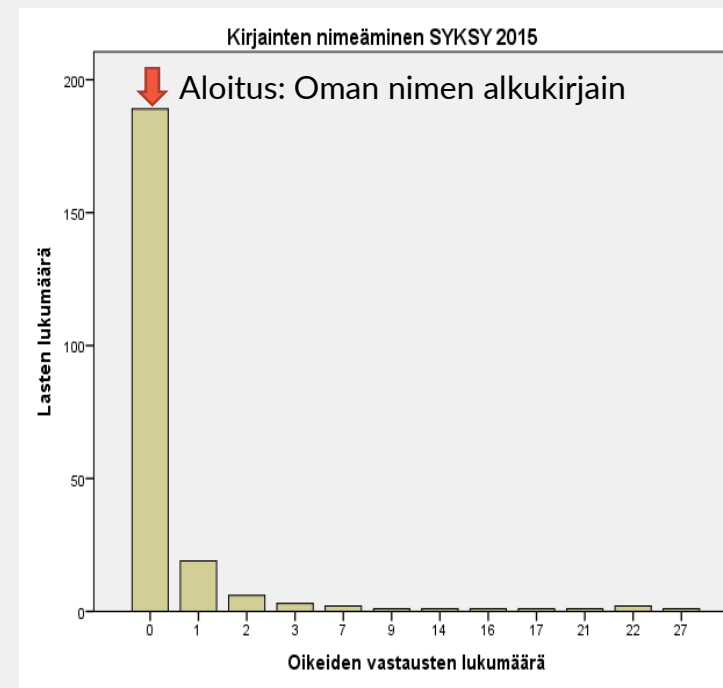
Sanavarasto 3v.
”Näytä kuva, jossa on...”

(n = 226; Ka = 9.57; SD = 3.00)

Kirjainten nimeäminen 3v.
”Näytä kuva, jossa on...”

(n = 224; Ka = 0.98; SD = 3.61)

A

S

Päiväkodin, koulun ja kirjaston merkitys

- Erittäin merkittävä rooli erityisesti niiden lasten kohdalla, joiden kotona luetaan vähän, lukemista ei arvosteta, ei ole lukemiseen kannustavaa kulttuuria tai luettavaa materiaalia.

→ Tasa-arvoistaa lasten lähtökohtia.

- Lukemisen vakiintuminen osana lasten ja nuorten arkea vaatii **yhteisöllistä tukea** päiväkodilta, koululta, kirjastolta, kavereilta ja vanhemmilta ja harrastustoiminnasta.
- Lukeminen vaatii keskittymistä, aikaa, kiinnostavia ja lukijalle sopivan tasoisia tekstejä, mukavaa lukuympäristöä ja sosiaalista jakamista.

Toimintaympäristöt lukuympäristöinä

Informaalit kokemukset

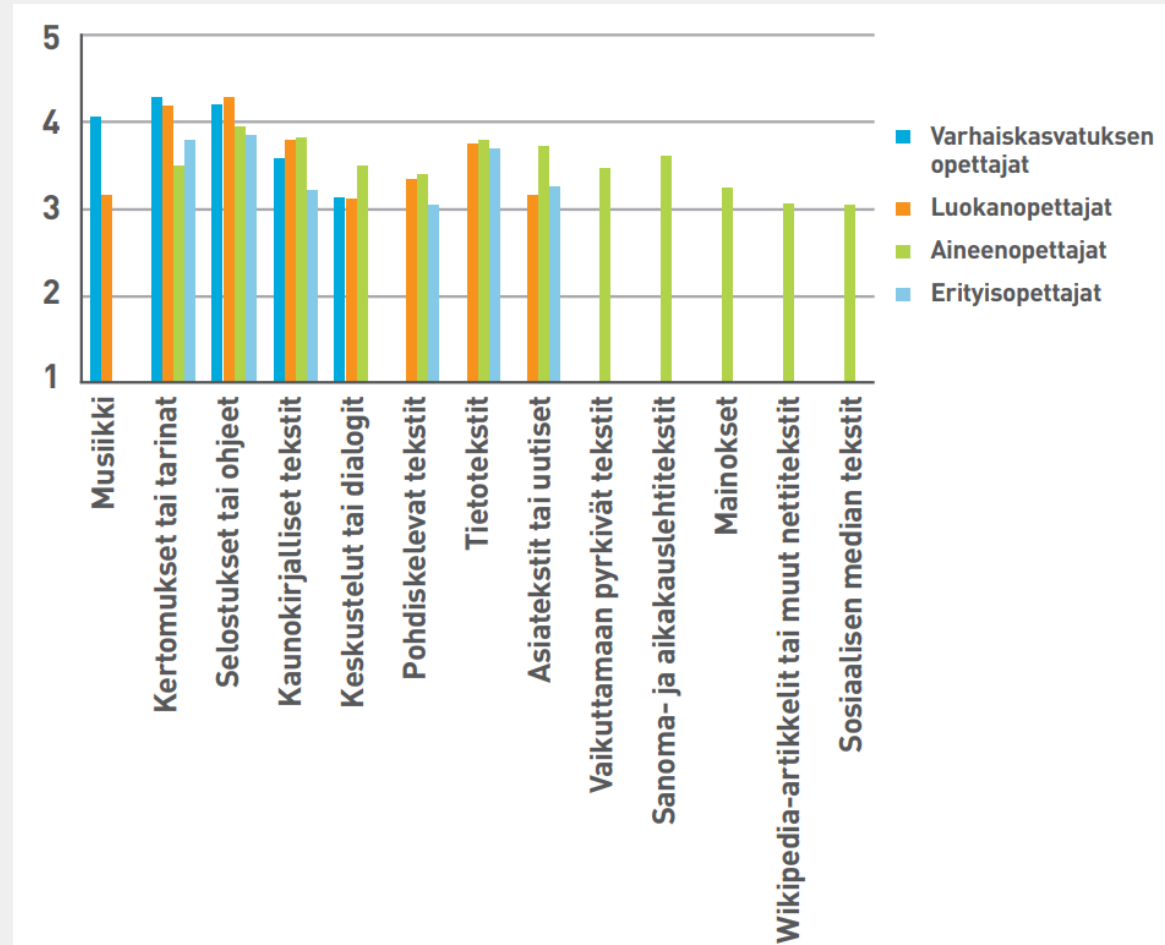
Formaalit kokemukset

Opettajien tekstivalinnat

- **Ohjeet ja kaunokirjalliset tekstit** muodostavat jatkumon koulutusasteiden välille, sillä niitä luetaan ja kuunnellaan opetuksessa vähintään usein kaikkien opettajaryhmien mukaan.
- Luokan-, aineen- ja erityisopettajat raportoivat käyttävänsä **tietotekstejä** varhaiskasvatuksen opettajia useammin.
- Luokanopettajat ja aineenopettajat valitsevat varhaiskasvatuksen opettajia ja erityisopettajia useammin **kaunokirjallisia tekstejä**.
- Monilukutaidon ideaali ei toteudu varhaiskasvatuksen opettajia lukuun ottamatta kovin hyvin tekstivalintojen näkökulmasta

Lukuinto kantaa lukijaksi

- **Lasten kielitaito, sanavarasto ja tekstikokemukset ovat tärkeä pohja lukutaidolle.**
 - Opetuskielen oppimiseen on tarvittaessa tarjottava paljon tukea.
- **Opettajalla oltava resursseja tukea oppilaiden luku- ja kirjoitustaitoa.**
- **Lukutaidon kehittyminen vaatii opettajan ohjausta**
- **Lukemisen harrastamista tulee tukea: Lukuharrastus edistää lukutaitoa läpi kouluvuosien 1-9.lk (Torppa ym. 2021).**
- **Avainasemassa on myönteinen asenne lukemista kohtaan.**
- **Tärkeitä ovat kotiympäristö, kaverit ja kirjasto.**
- **Missä määrin toimintaympäristö tukee**
 - **Autonomiiaa** – esim. Tuki valinnoille ja vaikuttamismahdollisuudet
 - **Pystyvyyden tunnetta** – esim. Myönteinen palaute toiminnasta
 - **Yhteenkuuluvuutta** – esim. Kokemus läheisyydestä ja välittämisestä
 - **Merkityksellisyyttä** – esim. Tekstivalinnat ja tekstien merkitys

Kohti monilukutaitoa

Monilukutaito ja kielitietoisuus →

Miten tukea monilukutaitoiseksi kasvua, monikielisyyttä ja oppijoiden osallisuutta?

Tulkinnan ja tuottamisen taitoja digiajassa →

Miten nettilukutaitoja voi ohjata? Millä tavoin tekstien monimuotoistuminen vaikuttaa kirjoittamiseen?

Sanataide ja kirjallisuus - ilmaisun voimaa →

Miten innostaa oppijaa lukemaan ja kirjoittamaan? Millaista on elämyksellinen lukeminen ja yhteisöllinen kirjoittaminen?

Draama ja elokuva - kokijasta tekijäksi →

Millä tavoin draamakasvatus tukee laaja-alaista osaamista? Miten tekstejä voi tarkastella elokuvakasvatuksen keinoin?

Ohjelmointi osana tarinankerrontaa →

Miten ohjelmointi voi innostaa oppimaan luku- ja kirjoitustaitoja? Mikä on haarautuva tarina?

Poimintoja

Poimintoja

Kielitietoisuus - oppimisen tukemista

"Kielitietoisuus ei ole itseisarvo, eikä sen ole tarkoitus olla jotain päälle liimattua, vaan se on työkalu, jonka avulla me voimme tukea kaikkien oppijoiden oppimista."

- "Tukeminen edellyttää ymmärrystä:
 - Oppijan (kielellisistä) resursseista
 - Tiedonalojen ja koulun arjen kielellisistä käytänteistä
 - Oppimista tukevan pedagogiikan käytänteistä"

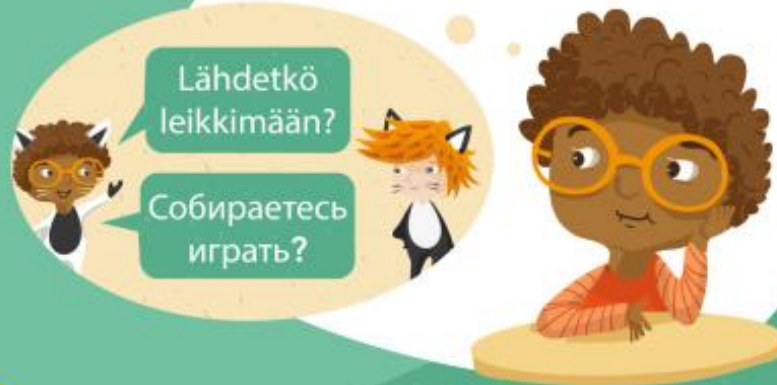
Eija Aalto ja Sanna Mustonen

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/monilukutaito-ja-kielitietoisuus>

TASAVERTAISUUS

KIELITIE TOINEN OPETUS

KIELITAITO

TIEDONALOJEN KIELI

? väestö
maatalousyhteiskunta
? perinnöllinen
? elanto
? sääty

MONIKIELISEN
OPPIJAN MATKASSA

"Yksin en olisi saanut mitään aikaan. Pistimme toisen kollegan kanssa sisällissodan opettamisen aivan uusiin ulottuvuuksiin ja ensimmäistä kertaa kohta 15-vuotisen työuran aikana tuntui siltä että oppilaat oikeasti ymmärsivät aiheen: käytimme laulunsanoja, karttoja, videoita, kuvia, ja monta eri tekstityyppiä tietotekstin rinnalla. Tätä voisi vielä kehittää muihinkin haastaviin juttuihin."

LUKILOKI-koulutuksen osallistuja

MONILUKUTAIDON JATKUMOT

YHTEISTÄ KOKO JATKUMOLLE:
laaja tekstikäsitys, tuottaminen & tulkinta,
monimediaisuus, rikas tekstiympäristö

OPSin tekstilajijatkumo: kertominen, kuvaaminen, ohjaaminen, selostaminen, erittely, arviointi, kannanotto

SANATAIDE

Leikki

Luovuus

Ajattelutaidot

Monitaiteisuus

Kielitietoisuus

Tekstin
tutkiminen

Kokeilun ja
tekemisen ilo

Yhteisöllisyys

Elämyksellisyys

Kokonaisvaltaisuus

Sanataide ja kirjallisuus – ilmaisun voimaa

Koulutus ja tutkinnot Ammatillinen koulutus Esiopetus Perusopetus Varhaiskasvatus

Opettajat ja kasvattajat Äidinkieli ja kirjallisuus Sanataide Yleissivistävä koulutus

Tällä sivulla:

- Monta polkua lukijaksi >
- Sanataide – ilmaisun voimaa >
- Sanataide eri kasvatus- ja koulutusasteilla >
- Elämyksellinen lukeminen >
- Innostavia menetelmiä tekstilähtöiseen työskentelyyn >
- Kodit mukaan lukutaitotyöhön >

Jaa

Sanataide sisältyy kaikkien kasvatus- ja koulutusasteiden opetussuunnitelmien perusteisiin. Sanataiteessa oppijan omaa tapaa kertoa ja kirjoittaa kunnioitetaan, omaäänisen

"Perinteisten kirjallisten kysymysmonisteiden on todettu olevan tehottomia, sillä taitavat lukijat löytävät vastaukset silmäilemällä tekstiä ja heikommat lukijat luovuttavat työlään tuntuisen kysymyslistan edessä (Aerila & Kauppinen, 2019). Sen sijaan **yhteisöllinen työskentely, luetusta keskustelu ja kirjoitetusta yhteisesti annettu palaute** hyödyttävät kaikkia ryhmän oppijoita."

Aerila, J., & Kauppinen, M. (2019). Yhteisöllisyys on voimavara myös lukemisessa. *Onnimanni* 4(2). Lastenkirjainstituutti.

Idea: Lukusopimus ryhmän lukumotivaation tueksi

- Luodaan yhteinen, turvallinen, jokaisen omaa lukijuutta tukeva ”lukemisen tila”.
- Jokainen teos tai sen osa on arvokas!
- Tilaa monenlaiselle lukijuudelle.
- Tilaa monelaiselle kirjallisuuslähtöiselle tuottamiselle.
- Yhteinen sitoutuminen tehtävän tavoitteisiin.

Lukemisesta koko ryhmän yhteinen asia!

Lue lisää: <https://www.oph.fi/fi/lukiloki/sanataide-ja-kirjallisuus-ilmaisun-voimaa>

Miksi luemme?

Elämys ja kokemus: Kirjat koukuttavat. Se voi olla kieli, rytmi, juonenkäänteet tai hyvä tarina, jonka mukana saa kulkea tunnista toiseen.

Tunteet: Eläytymällä kirjan maailmaan voi saada kokemuksia jostain, jota ei muuten voisi kokea. Kirjoihin voi samaistua.

Yhteisöt: Tekstit ja tarinat yhdistävät ja yhteisöllisyys tukee lukuintoa.

Kirjallisuuslähtöinen sanataide

"Kirjallisuuden käytön kautta sanataiteen ikioman taiteenalan teokset ovat luontevasti läsnä taidekasvatuksessa ja nuorten oma tekeminen on vuorovaikutuksessa näiden teosten kanssa."

(Inkala, K. (2019). Olipa kerran – Kirjallisuuslähtöinen ja yhteisöllinen kirjoittaminen sanataiteessa)

Olipa kerran kirja, jota ei koskaan luettu.
Ohi puhaltava tuuli vain käänteli sen sivuja.

Edith

"Ennen mietin paljon sitä, miten oppilaat kiinnostuisivat lukemisesta ja kirjoittamisesta niin, ettei se tuntuisi pakonomaiselta suorittamiselta ja miten luettavat tekstit sekä kirjoitettavat aiheet saisi linkitettyä luontevasti lasten maailmaan. Sanataideharjoituksista on löytynyt apua näihin pohdintoihin."

LUKILOKI-koulutuksen osallistuja

kädessä.

Nettilukutaitojen ohjaaminen

<https://www.oph.fi/fi/tulkinnan-ja-tuottamisen-taitoja-digiajassa>

Tiedo
synte
LUKI
mi

NETTILUKUTAIDOT

Tekniset
perustiedot ja
-taidot

verkkoympäristöjen
ja ohjelmistojen hallinta

Tiedonhaun
ja -hallinnan
tekstitaidot

navigointi,
hakukoneet ja
-strategiat,
kriittinen arviointi,
tallennus

Digitaalisen
sisällöntuotannon
taidot

sisällön
luominen ja
soveltaminen eri
muodoissa,
tekijänoikeudet

Viestinnän,
jakamisen ja
yhteistyön
taidot

netiketti,
kollaboraatio,
aktiivinen
kansalaisuus

Turvataidot

tietojen ja ympäristön
turvallisuus, yksilön
hyvinvointi

Nettilukutaitojen ohjaamisesta ja tukemisesta

"Kaikenikäiset oppijat tarvitsevat tukea ainakin hakusanojen luomisessa, hakutulosten ja tiedon kriittisessä arvioinnissa sekä sidosteisen, eri lähteitä yhdistävän tekstin tuottamisessa (Häkkinen ym., 2019)."

Nettilukutaitojen ohjaamisesta ja tukemisesta

Tuen keinot	Jatkumo tuetusta itseohjautuvaan		
Prosessin / laajuuden rajoittaminen			Esimerkki
Tehtävän vaiheistaminen			
Mallintaminen	Opettaja tai vertainen näyttää, miten hakee tietoa ja millaisia lukustrategioita käyttää verkossa. Voidaan käyttää myös esimerkkivideota. Tiedonhaun prosessi voidaan tehdä koko ryhmän kanssa yhdessä keskustellen.	Oppijat hakevat tietoa ja lukevat verkossa pareittain aiemmin opitun pohjalta.	Oppijat hakevat tietoa ja lukevat verkossa itsenäisesti, ja opettaja auttaa tarvittaessa.

(De Jong & Lazonder, 2014; Kiili & Laurinen, 2018)

”Lukustrategioiden opettaminen on keskeinen osa työtäni erityisopettajana. Verkkolukustrategioiden opettaminen on erityisen tärkeää tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla. Päätin hyödyntää LUKILOKIn materiaaleja. Kysymys karkinsyönnin sopivasta määrästä kuulosti oppilaita innostavalta idealta. Kerroin oppilaille verkkohaun aiheen ja oppilaat innostuivat siitä.”

LUKILOKI-koulutukseen osallistuja

"Juttelimme hakusanojen valinnasta ja käytöstä sekä heidän omista kokemuksistaan. Pohdimme yhdessä esimerkiksi sitä, millaisia hakutuloksia voisi tulla hakusanalla "karkki". Sen jälkeen tein ensimmäisen haun "Miten paljon karkkia voi syödä?" ja tutkimme apukysymysten (silmäile, päättele) avulla hakutulosta. Oppilaat olivat innokkaasti mukana. Tällä kertaa myös eläväisimmät oppilaat keskittyivät erittäin hyvin."

LUKILOKI-koulutukseen osallistuja

Erityyppisiä sovelluksia digitarinankerrontaan

Pelilliset tarinat / Pakopelit

ThingLink
(iOS, Android, web)

Todellinen + virtuaalinen

Lisätty todellisuus
(esim. 3DBear)

Green screen
-sovellukset

"Nukketeatteri"/tarinankerronta

Puppet Pals HD & Puppet Pals 2 (iOS)
Toontastic 3D (iOS, Android, Chromebook)

Superhero HD & Princess HD (iOS)

ChatterPix (iOS)
ChatterPix Kids (iOS, Android)

E-kirja

Book Creator
(iOS & selainversio)

Pages (iOS)

PowerPoint
Google Slides,
Keynote

Pysäytyskuva-animaatio

iMotion (iOS)

Stop Motion Studio
(iOS, Android, Chromebook, Windows, Mac)

Videoeditori

iMovie (iOS)

KineMaster
(iOS, Android)

FilmoraGo
(iOS, Android)

Vesku Vesipisara - digiprojekti veden kiertokulusta

- 1–2 lk yhteisprojektina päättymätön tarina
- Tarina syntyi vesi-ilmiön tutkimisen seurauksena
- Muuntuva tarina -ohjelmateriaali ([Soveltavaa ohjelmointia](#))

LUKILOKI-koulutuksen osallistujat

Muuntuva tarina, 1.-2. lk

- “Oppilaat kirjoittivat tarinaa Classroomissa olevaan pohjaan.
- Lopuksi he keksivät kaksi vaihtoehtoa, mihin Vesku Vesipisara menisi seuraavaksi.
- Opettaja siirsi tarinat Classroomista Formsiin.
- Testasimme päättymätöntä tarinaa koko luokka yhdessä. Samalla totesimme, kuinka vesikin kiertää luonnossa loputtomasti.
- Oppilaiden työskentely sujui erinomaisesti ja he olivat innostuneita.
- Olimme yllättyneitä siitä, kuinka hyvin Classroomin käyttö sujui, vaikka ekaluokkalaiset olivat kokeilleet sitä vain kerran aiemmin ja kakkosluokkalaiset eivät olleet koneilla olleet kertaakaan.
- Myös laitteiden vähyydestä johtuen opettajat toimivat tässä kokoajina.”

Muuntuva tarina, 5. lk

"Oppilaiden innostus tarinoiden kirjoittamiseen oli suurta ja molemmissa opeturyhmissä syntyi hyvin vaihtelevia tarinoita. Toisissa tarinoissa oli kuvailua enemmän, toisissa vähemmän. Kukaan oppilaista ei valittanut, ettei halua kirjoittaa, mikä niin sanotuilla perinteisillä kirjoitustunneilla on yleistä. En rajannut oppilaiden aiheiden valintaa mitenkään, vaan he saivat toteuttaa tarinansa aivan oman mielenkiintonsa pohjalta. Innostus pysyi yllä, vaikka Formsilla työskentely oli työläämpää, mitä olin ennakoita ajatellut. Palkintona lopussa oli tarinoiden lukeminen ja ilo siitä, miten yllättäviä käänteitä toisten tarinat tarjosivatkaan. Opin itse sen, että tärkeää on liikkua omille epämukavuusalueille ja kehittää omaa työkalupakkiaan koko ajan."

LUKILOKI-koulutukseen osallistuja

Yksilölliset kehityspolut ja oppimisen tuki

Yksilölliset kehityspolut ja oppimisen tuki

Luku- ja kirjoitustaitojen kehityksen vaiheet →

Miten luku- ja kirjoitustaito rakentuvat?
Millaisia kielellisiä taitoja ne edellyttävät?

Lukivaikeuksien riskitekijät →

Millä tavalla lukivaikeuksien varhaiset riskitekijät ovat yhteydessä taitojen oppimiseen? Kuinka kehitystä voi tukea?

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet →

Millaisia lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet voivat olla? Miten oppimista voidaan tukea?

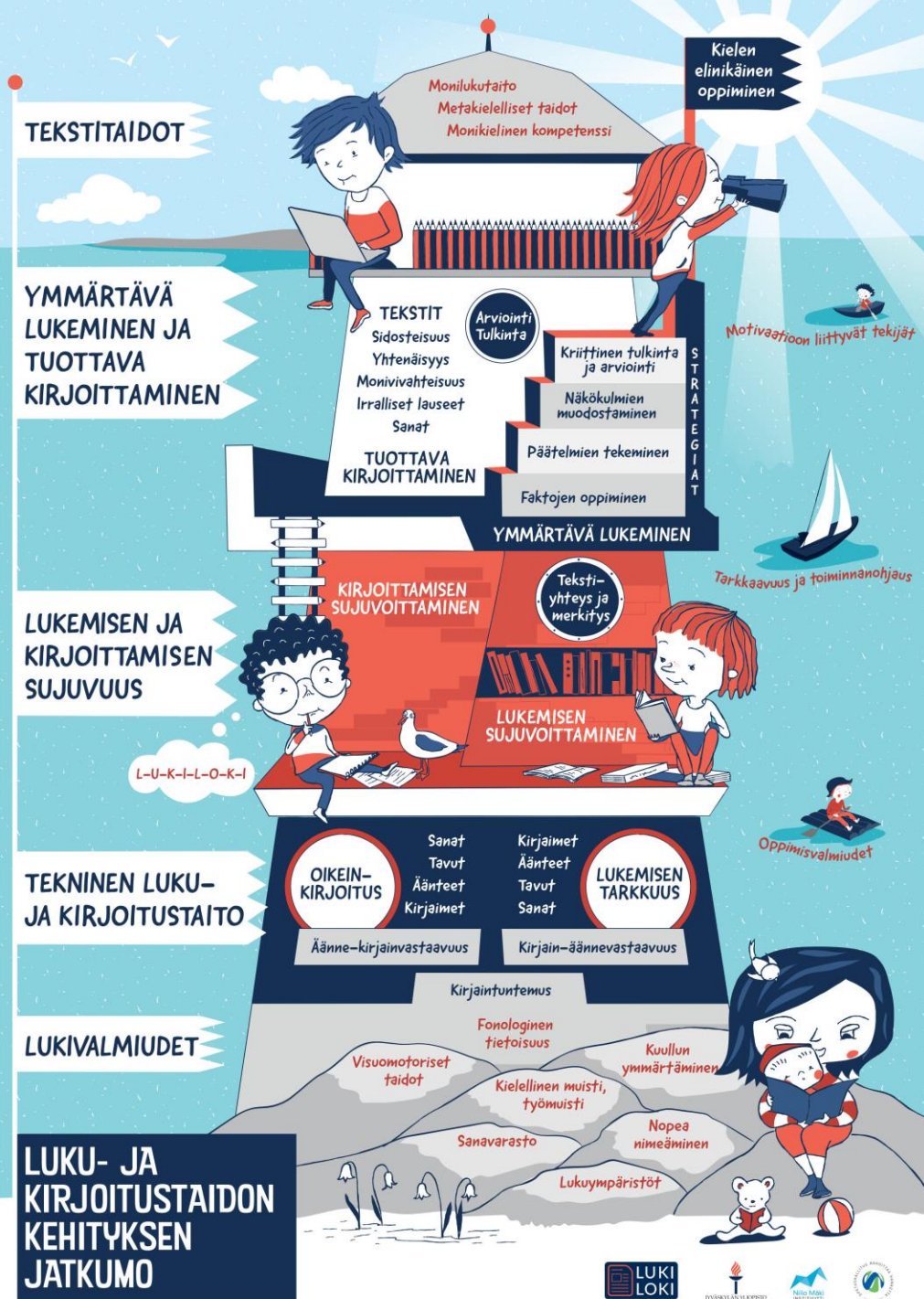
Lukivaikeuksien arviointi ja tuen suunnittelu →

Mihin ja miksi arviointia tarvitaan? Mitä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulisi ottaa huomioon?

Lukivaikeudet, esteettömyys ja osallisuus →

Millaiset keinot ja tekijät auttavat selviytymään opinnoissa ja elämässä lukivaikeuksista huolimatta?

LUKU- JA KIRJOITUSTAITOJEN KEHITYKSEN VAIHEET

"Opettajan tärkeä tehtävä on tunnistaa yksilöllisesti, missä kohtaa oppija matkallaan on ja tukea häntä etenemään siitä eteenpäin luokka- ja ikätasosta riippumatta. Toisin sanoen opettajan on hyvä tuntea luku- ja kirjoitustaidon hierarkkinen rakentuminen, jotta opetustavoitteissa voidaan tarpeen mukaan siirtyä rohkeastikin taitojen kehityksen portailla ylös- tai alaspäin oppijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti."

(erityisasiantuntija Riikka Heikkilä)

MONILUKUTAIDON JATKUMOT

YHTEISTÄ KOKO JATKUMOLLE:
laaja tekstikäsitys, tuottaminen & tulkinta,
monimediaisuus, rikas tekstiympäristö

OPSin tekstilajijatkumo: kertominen, kuvaaminen, ohjaaminen, selostaminen, erittely, arviointi, kannanotto

LUKIVAIKEUKSIEN ARVIOINTI JA TUEN SUUNNITTELU

Mihin ja miksi arviointia tarvitaan?

Mitä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa tulisi ottaa huomioon?

Tuen tarpeen tunnistaminen

Yksilöllinen arviointi

Oppimisen ja tuen seuranta

Lukemisen ja kirjoittamisen arviointimenetelmiä

Arviointimenetelmä	LukiMat – Oppimisen arviointi. Tuen tarpeen tunnistaminen, 1. lk.	
Viitetiedot	<p>Salmi, P., Eklund, K., Järvisalo, E., & Aro, M. (2011). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 1. luokalle. Käyttäjän opas.</i></p> <p>Eklund, K., Salmi, P., Polet, J., & Aro, M. (2013). <i>LukiMat – Oppimisen arviointi: Lukemisen ja kirjoittamisen tuen tarpeen tunnistamisen välineet 1. luokalle. Tekninen opas.</i></p>	
Käyttötarkoitus	Tuen tarpeen tunnistaminen	
Viiteaineiston ikäryhmä	1. lk	
Arvioitavat taidot	T	Alkuäänteen tunnistaminen ^R
	T	Sanan tavujen laskeminen ^R
	LT	Kirjainten nimeäminen ^Y
	LT	Tavujen lukeminen ^Y
	LT	Tunnistava lukeminen ^R
	KO	Kirjainten kirjoittaminen ^R
	KO	Tavujen kirjoittaminen ^R
	KO	Sanojen kirjoittaminen ^R
	LS	Lukusujuvuus ^R
	KO	Sanelukirjoitus ^R
		Lukemisen ja kirjoittamisen tarkistuslista ^L
Arviointitapa	^L kysymyslomake, ^Y yksilötehtävä, ^R ryhmätehtävä	

”Opettajalle minkä tahansa oppimisen esteiden arvioinnissa on oikeastaan kysymys siitä, että pyritään vastaamaan kolmeen kysymykseen. Ensinnäkin pyritään saamaan selville, **mistä on kysymys** – eli millaiset syyt selittävät oppijan suoriutumista. Ja kun tähän ensimmäiseen kysymykseen on saatu uskottava vastaus, sen pohjalta voidaan miettiä vastausta seuraavaan kysymykseen: **Miten oppijaa tuetaan?** Kolmas kysymys on yksinkertaisuudessaan: **Auttaako tuki?**”

(erityisasiantuntija Riikka Heikkilä)

TUKIVASTEMALLI

ARVIOINTI – TUEN SUUNNITTELU – TOTEUTUS – SEURANTA

Tukivastemalli on oppimisen tuen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin työväline. Se kuvaa toimintatapaa ja on samalla myös prosessikuvaus.

YKSILÖLLINEN ARVIOINTI

· oppija

· opetus ja tuki

· oppimisympäristö

”Usein arviointi ymmärretään vain tuen tarpeen tunnistamiseksi.

Tukivastemallissa tunnistaminen on kuitenkin vasta arviointiprosessin alku: kehityksen systemaattinen seuranta on olennainen ja erottamaton osa tukea.”

(professori Mikko Aro)

OPPIMISEN TUEN MENETELMIEN JA KEINOJEN PERUSTEET

*”Tutkimukseen perustuvien menetelmien puuttuessa lähtökohtana ovat lukivaikeuksia koskevan teoreettisen tiedon näkökulmasta perustellut oletukset tehokkaasta kehityksen tukemisen tavasta. **Tukivastemallissa opettaja toimii kuten tutkija: hän tekee perustellun oletuksen oppimisen tehokkaasta yksilöllisestä tukemisesta. Tuen aikana kerättävän tiedon perusteella voidaan päätellä, oliko alkuperäinen oletus oikea vai onko tukea syytä muokata tai täsmentää.**”*

(professori Mikko Aro)

LUKIVAIKEUDET, ESTEETTÖMYYS JA OSALLISUUS

"On tarpeellista harjoitella myös lukitaitoja, mutta samanaikaisesti voidaan ottaa käyttöön sellaiset välineet, joiden avulla oppimisessa pysytään mukana."

(Paloneva & Mäkipää, 2019)

LUKIVAIKEUDET, MOTIVAATIO JA TUNTEET

"Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet vaikuttavat heikentävästi opinnoissa menestymiseen vain silloin, kun ne liittyvät myös heikkoon oppimismotivaatioon. Luku- ja kirjoitustaitojen paraneminen ei onnistu ilman taitojen harjoittelua, ja taitojen harjoittelun mahdollistaa oppimismotivaatio."

(psykologian tohtori Sami Määttä)

"Uskomukset ja ajatukset itsestä vaikuttavat laajasti siihen, suuntaudummeko oppimisen äärelle vai siitä poispäin."

(kasvatustieteen tohtori Pilvi Peura)